

شناسایی و تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای فراروی سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت پایدار عرصه‌های جنگلی استان گلستان

غلامرضا اعتمادی نسب^۱، محمدهادی معیری^{۲*}، احمد عابدی سروستانی^۳ و محمدرضا شهرکی^۴

۱- دانش آموخته کارشناسی ارشد جنگلداری، دانشکده علوم جنگل، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران.

(gh.etemadi2017@yahoo.com)

۲- دانشیار، گروه جنگلداری، دانشکده علوم جنگل، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران. (moayeri38@yahoo.com)

۳- دانشیار، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده مدیریت کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران.

(abediac@yahoo.com)

۴- کارشناس اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری و دانشجوی کارشناسی ارشد توسعه روستایی، دانشکده مدیریت کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی

و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران. (m.rshahraki@yahoo.com)

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۸/۲۱

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۴/۱۱

چکیده

با وجود تلاش‌های انجام‌شده در شکل‌گیری و نقش‌آفرینی سازمان‌های مردم‌نهاد در حفاظت و پایداری عرصه‌های منابع طبیعی، سازمان‌های مردم‌نهاد هنوز نتوانسته‌اند جایگاه مناسب را کسب کنند. این پژوهش با هدف شناخت نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای فراروی سازمان‌های مردم‌نهاد محیط زیستی در مدیریت پایدار عرصه‌های جنگلی انجام شد. جمعیت مورد بررسی شامل کارشناسان و اعضای ۱۲ سازمان مردم‌نهاد منابع طبیعی و زیست‌محیطی در استان گلستان بود که ۱۲۰ نفر از آن‌ها به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه محقق‌ساخته بود که سوالات آن بر مبنای نظرات کارشناسان و اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد طی ۶۰ مصاحبه تنظیم شد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش SWOT استفاده شد. نتایج نشان داد که وزن نقاط قوت بیشتر از وزن نقاط ضعف و وزن تهدیدها بیشتر از فرصت‌های فراروی سازمان‌های مردم‌نهاد است. بر مبنای برآیند عوامل درونی و بیرونی، بهترین استراتژی برای سازمان‌های مردم‌نهاد، استراتژی تهاجمی است که در آن بر استفاده از نقاط قوت و فرصت‌های موجود برای گسترش فعالیت‌های سازمان‌های مردم‌نهاد تأکید می‌شود.

واژه‌های کلیدی: مدیریت پایدار، جنگل، حفاظت، سمن.

از محیط‌زیست کشور را فراهم آورد (Jalali et al., 2015).

در بیشتر کشورها سازمان‌های مردم‌نهاد نقش اساسی در فرآیند توسعه برعهده دارند (Rahimi et al., 2011). بر اساس نتایج تحقیقات (Hines et al., 1987) و (He et al., 2017) سازمان‌های غیردولتی می‌توانند از طریق حضور در مراکز آموزشی، ارائه سخنرانی در برنامه‌های مختلف، برپایی و برگزاری نمایشگاه و تهیه و توزیع پوسترهای ترویجی، علاوه بر افزایش آگاهی، به تغییر رفتار افراد با طبیعت و منابع طبیعی کمک کنند (Jinan, Raisingh and Abdulrahman, 2012). ارائه خدمات به شهروندان در کنار دولت، مشارکت فعال در برنامه‌ها و به چالش کشیدن مدیریت محیط‌زیستی و پاسخگو ساختن سیاست‌ها و برنامه‌ها، به‌عنوان نقش‌های سازمان‌های مردم‌نهاد معرفی شده‌اند (Young, 2000). علاوه بر این، سازمان‌ها و تشکل‌های مردمی تأثیر به‌سزایی در تقویت مشارکت مردمی و سرمایه اجتماعی و همچنین افزایش مسئولیت‌پذیری مردم دارند (Ulvila and Morrison and Lane, 2004). Hossain, 2002, Abdulaziz, 2015, Heinrich, 2001). همچنین، نشر دانش یکی دیگر از کارکردهای این تشکل‌ها محسوب می‌شود (Hendriks, 2002). این قبیل سازمان‌های غیردولتی با انتشار اطلاعات و اجرای خدمات عمومی، می‌توانند به حمایت و حفاظت از عرصه‌های محیط‌زیستی بپردازند (Anheier, 2007). نتایج تحقیق انجام‌شده در کشور مالزی نشان داد که سازمان‌های مردم‌نهاد با ترویج استفاده درست آب به حفاظت از عرصه‌های محیط‌زیستی کمک کرده‌اند (Hashim et al., 2010). Raj (2010) نیز در تحقیقات خود به این نتیجه رسید که سازمان‌های مردم‌نهاد می‌توانند با ظرفیت‌سازی از طریق فعالیت‌های آموزشی و ترویجی، به افزایش ظرفیت‌های جامعه کمک کنند و

برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری درباره منابع جنگلی مسئله‌ای پیچیده است که عمدتاً دربرگیرنده معیارهای چندگانه است (Díaz-Balteiro and Romero, 2008). مدیریت جنگل‌ها در مرحله گذار از جنگلداری سنتی به جنگلداری نوین قرار دارد و پرداختن به نحوه مدیریت و تعیین استراتژی‌های مدیریتی می‌تواند برای برنامه‌ریزان سازمان جنگل‌ها مفید باشد (Omidi et al., 2020). یکی از جنبه‌های مطرح در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌ها، جنبه اجتماعی است (Park and Lee, 2016). موضوع مشارکت نیز به‌عنوان یکی از الزامات توسعه پایدار در مدیریت عرصه‌های محیط‌زیستی (Primmer and Kyllönen, 2006)، از مهم‌ترین و اصلی‌ترین ابزار اجتماعی در مدیریت پایدار جنگل‌ها محسوب می‌شود (Kangas et al., 2010). یکی از بدیل‌ها برای جلب مشارکت مردم، تأسیس شبکه‌های اجتماعی به‌ویژه سازمان‌های مردم‌نهاد یا سمن‌ها است. این درحالی است که تشویق مشارکت عمومی در مدیریت منابع محیط‌زیستی موجب افزایش نقش سازمان‌های غیردولتی شده است (Gupta, 2012). سازمان‌های مردم‌نهاد جایگزینی برای بخش دولتی در ارائه خدمات محسوب می‌شوند. این تشکل‌ها بر اساس نیاز و توانایی گروه‌های مختلف و در ارتباط با موضوعات مختلف مربوط به محیط‌زیست و همچنین اجرای برنامه‌های توسعه ایجاد می‌شوند (Kameli and Rezai, 2011). به‌همین دلیل، یکی از سازوکارهای مهم در فرآیند توسعه پایدار، تقویت سازمان‌های غیردولتی است (Noei and Saje, 2011). برخی نیز معتقدند توسعه فرهنگ محیط‌زیستی با بهره‌گیری از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد محیط‌زیستی، رویکردی کم‌هزینه و فراگیر است که می‌تواند بستر مناسب برای حفاظت

سه چالش و تهدید عمده برای سازمان‌های مردم‌نهاد مطرح هستند (Damari et al., 2014).

با توجه به این‌که سازمان‌های مردم‌نهاد یکی از ابزارهای اساسی نوین برای رشد و توسعه فعالیت‌های اجتماعی-سیاسی در بیشتر کشورها محسوب می‌شوند (Rahimi et al., 2011)، در کشور ما نیز به نقش این سازمان‌ها در حفاظت و مدیریت منابع طبیعی توجه شده است. اما سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در این زمینه، هنوز نتوانسته‌اند جایگاه مناسب را به دست آورند و اعتماد سازمان‌هایی مانند ادارات منابع طبیعی و آب‌خیزداری را جلب کنند. همچنین سوال‌هایی پیرامون اثربخشی و کارآمدی سازمان‌های مردم‌نهاد در جلب مشارکت مردمی برای حفاظت و حمایت از عرصه‌های جنگلی وجود دارد. برخی معتقدند اثربخشی پایین سازمان‌های مردم‌نهاد به عوامل مختلف درونی و بیرونی این سازمان‌ها ارتباط دارد. این پژوهش با هدف شناخت نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای فراروی سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی و محیط‌زیست در مدیریت پایدار عرصه‌های جنگلی انجام شده است.

مواد و روش‌ها

روش تحقیق

این پژوهش از نظر ماهیت توصیفی-پیمایشی و از نظر هدف اکتشافی-تحلیلی است. جامعه آماری تحقیق شامل ۱۵۱۵ نفر از اعضای ۱۲ سازمان مردم‌نهاد در استان گلستان بودند. بر اساس جدول بارتلت، تعداد ۱۲۰ نفر به عنوان حجم نمونه به صورت تصادفی انتخاب شدند (n=۱۲۰). بدین منظور از هر سازمان مردم‌نهاد، ۱۰ نفر مصاحبه شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه محقق‌ساخته بود. برای طراحی سوالات پرسشنامه، با ۳۰ نفر کارشناس منابع طبیعی و همچنین ۳۰ نفر از اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد مصاحبه به عمل

زمینه‌ساز حفاظت از محیط زیست روستایی شوند. برخی نیز معتقدند سازمان‌های مردم‌نهاد در توانمندی مردم برای حفاظت از عرصه‌های محیط‌زیستی نقش بی‌بدیل دارند (Sianipar and Widaretna, 2012). (Banks et al., 2015).

از مهم‌ترین محدودیت‌های سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی و محیط زیستی می‌توان به پراکندگی اعضای این سازمان، عدم تخصص کافی در زمینه‌های محیط‌زیستی، نبود منابع مالی حمایت‌کننده و همچنین خلاء قانونی اشاره کرد. با این حال سازمان‌های مردم-نهاد دارای مزیت‌هایی مانند داوطلبانه مستقل از دولت، ترویج مشارکت‌های محلی، توانایی دستیابی به جوامع فقیر و مناطق دور افتاده، انجام امور با حداقل هزینه، شناسایی نیازهای محلی، ایجاد منابع محلی و معرفی فنون و مهارت‌های جدید هستند (Samuel and Thanikachalam, 2003). افزایش مقدار اعتماد دستگاه‌های دولتی به سازمان‌های مردم‌نهاد، رفع مشکلات مالی سازمان‌های مردم‌نهاد با واگذاری برخی پروژه‌ها به آن‌ها و همچنین، حمایت قانونی و منطقی از این تشکل‌ها، از عامل‌های مؤثر در پیشبرد اهداف سازمان‌های مردم‌نهاد محیط‌زیستی محسوب می‌شوند (Moghimani and Alambeigi, 2012).

(Yasouri (2011)، مشکلات سازمان‌های مردم‌نهاد را شامل مشکلات درون سازمانی مانند مسایل مدیریتی، ارتباطات ناقص، نبود تجربه کافی در برنامه‌ریزی و ضعف فرهنگی مشارکت، و برون سازمانی شامل مشکلات ثبت، عدم اطلاع‌رسانی، مسایل مالی، فقدان شبکه‌های تخصصی و نداشتن همکاری دستگاه‌های دولتی با سازمان‌های غیردولتی، می‌داند. نتایج یک تحقیق نشان داد که کم‌آگاهی و نگاه منفی و رقابت‌آمیز دولت نسبت به سمن‌ها، وابستگی مالی و ضعف درونی و آگاهی کم مردم از فواید مشارکت در سمن‌ها، به عنوان

آمد تا نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدهای سازمان - های مردم‌نهاد در مدیریت عرصه‌های جنگلی مشخص شوند. پس از ویرایش و حذف موارد مبهم و مشابه، نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید نهایی شدند. پرسشنامه تحقیق در چهار بخش شامل نقاط قوت با ۲۱ سوال، نقاط ضعف با ۲۹ سوال، فرصت‌ها با ۲۳ سوال و تهدیدها با ۲۱ سوال، تنظیم شد. هر کدام از نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید در یک دامنه پنج‌گزینه - ای طیف لیکرت شامل خیلی زیاد (با ارزش عددی ۵)، زیاد (با ارزش عددی ۴)، متوسط (با ارزش عددی ۳)، کم (با ارزش عددی ۲) و خیلی کم (با ارزش عددی ۱) سنجش شد. پس از آن، نقاط قوت و ضعف به‌عنوان عوامل درونی و فرصت‌ها و تهدیدها به‌عنوان عوامل بیرونی دسته‌بندی شدند. برای تعیین روایی محتوایی پرسشنامه تدوین‌شده، از نظرات تخصصی اساتید دانشگاه و کارشناسان منابع طبیعی بهره گرفته شد. به - طوری که، پس از اعمال نظرات و اصلاحات نهایی، پرسشنامه برای بخش پایایی آماده شد. برای تعیین پایایی آن نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که متوسط آن 0.701 به‌دست آمد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و دستیابی به بهترین استراتژی برای ادامه فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت جنگل‌ها، از روش تحلیلی SWOT استفاده شده که در آن با وزن - دهی به عامل‌های درونی و بیرونی، استراتژی مناسب مشخص می‌شود. استراتژی‌های چهارگانه عبارتند از:

الف) استراتژی‌های تهاجمی (SO)

در قالب این استراتژی‌ها سازمان با استفاده از نقاط قوت داخلی می‌کوشد از فرصت‌های خارجی بهره‌برداری کند و با بهره‌گیری از نقاط قوت، فرصت‌ها را به حداکثر برساند. معمولاً سازمان‌ها برای رسیدن به چنین موقعیتی از استراتژی‌های WO، ST و WT استفاده می‌کنند تا بدان جا برسند که بتوانند از استراتژی‌های SO استفاده کنند.

ب) استراتژی‌های بازنگری (WO)

هدف از این استراتژی‌ها این است که سازمان با بهره - برداری از فرصت‌های موجود در محیط داخل بکوشد نقاط ضعف داخلی را بهبود ببخشد. در این حالت سازمان به‌دلیل داشتن ضعف داخلی نمی‌تواند از این فرصت‌های به‌دست آمده بهره‌برداری کند. از این‌رو لازم است استراتژی‌هایی به‌کار گرفته شود تا با از بین بردن نقاط ضعف از فرصت‌ها استفاده مناسب شود.

ج) استراتژی‌های تنوع (ST)

سازمان‌ها با اجرای این استراتژی‌ها می‌کوشند با استفاده از نقاط قوت خود، اثرهای ناشی از تهدیدات موجود را کاهش داده یا آن‌ها را از بین ببرند.

د) استراتژی‌های تدافعی (WT)

سازمان‌هایی که این استراتژی را به‌کار می‌برند، حالت تدافعی به خود می‌گیرند و هدف از این استراتژی کم کردن نقاط ضعف داخلی و پرهیز از تهدیدات ناشی از محیط خارجی است. در واقع چنین سازمان‌هایی می - کوشند برای حفظ بقای خود از فعالیت‌های خود بکاهند.

با کمک نرم‌افزار اکسل و برای اندازه‌گیری وزن اولیه و وزن نهایی، در ستون‌ها وزن گزینه‌های ممکن (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم) به نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید آورده شد و در ردیف‌ها، فراوانی پاسخ‌دهندگان به هر گزینه مشخص شد. سپس مجموع وزن اولیه هر کدام از نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید محاسبه شد. برای این کار، فراوانی افرادی که هر گزینه را انتخاب کرده بودند در وزن هر گزینه (خیلی زیاد=۵؛ زیاد=۴؛ متوسط=۳؛ کم=۲؛ خیلی کم=۱) ضرب و مجموع آن‌ها برای هر کدام از نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید محاسبه شد. سپس جمع مجموع اوزان اولیه محاسبه و بر مبنای آن، نسبت هر یک از مجموع وزن‌های اولیه عامل محاسبه شد. پس از

تحلیل SWOT و تعیین موقعیت راهبردی

جدول ۱ نتایج رتبه‌بندی نظرات اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی را در ارتباط با نقاط قوت این تشکل‌ها نشان می‌دهد. بر این اساس «تشکیل گروه‌های مؤثر در حوادث بحرانی به‌ویژه آتش‌سوزی در جنگل-ها»، «بالا بودن مسئولیت‌پذیری در بین اعضای سازمان» و «بالا بردن حساسیت‌های اکولوژیکی و حفاظتی از جنگل‌ها» به ترتیب با وزن نهایی ۰/۲۴۱، ۰/۲۲۱ و ۰/۲۰۹ در اولویت‌های اول تا سوم قرار گرفتند. در مقابل، «پراکندگی مناسب سازمان‌های مردم‌نهاد در سطح استان» و «حضور مداوم اعضای سازمان در عرصه‌های جنگلی» به ترتیب با وزن نهایی ۰/۰۶۱ و ۰/۰۵۱ در دو رتبه انتهایی قرار گرفتند.

جدول ۲ نتایج رتبه‌بندی نظرات افراد مورد بررسی درباره نقاط ضعف سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی را نشان می‌دهد. بر این اساس، «توانایی پایین اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد از نظر فنی برای حفظ، احیای و توسعه جنگل‌ها»، «عدم وجود ساختار و نظام مالی قوی در سازمان‌های مردم‌نهاد و احتمال بروز اختلافات و تخلفات» و «پایین بودن سطح آگاهی و دانش قوانین و مقررات منابع طبیعی در بین اعضای سازمان مردم‌نهاد» به ترتیب با وزن نهایی ۰/۱۶۴، ۰/۱۵۸ و ۰/۱۴۹ در اولویت‌های اول تا سوم قرار گرفتند. در مقابل، «ایجاد بی‌نظمی در مدیریت جنگل‌ها با توجه به اقدامات خودسرانه برخی از افراد منتسب به سازمان‌های مردم‌نهاد» با وزن نهایی ۰/۰۳۱ و «نبود تضمین در اجرای مصوبات سازمان‌های مردم‌نهاد» با وزن نهایی ۰/۰۲۵ به ترتیب در دو رتبه انتهایی جای گرفتند.

آن، برای هر کدام از نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید ضریب اهمیت بین ۱ تا ۴ اختصاص داده شد. این ضریب برای متعادل کردن وزن نهایی هر کدام از نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید بر اساس مقدار اهمیت هر کدام از نقاط مورد استفاده قرار گرفت که مقدار آن‌ها با انجام مصاحبه گروه متمرکز شامل ۸ نفر از کارشناسان منابع طبیعی و اعضای فعال سازمان‌های مردم‌نهاد به دست آمد که در آن، عدد ۱ بیانگر کمترین ضریب اهمیت و عدد ۴ بیانگر بیشترین ضریب اهمیت بود. سپس ضریب اهمیت هر کدام از نقاط در نسبت مجموع وزن‌های اولیه ضرب و بدین ترتیب وزن نهایی محاسبه شد (Policastro, 2001). این روش به صورت جداگانه برای نقاط قوت و ضعف (به عنوان عوامل درونی) و همچنین فرصت‌ها و تهدیدها (به عنوان عوامل بیرونی) مورد استفاده قرار گرفت. در نهایت وزن نهایی عوامل درونی و بیرونی به صورت مجزا محاسبه شد و بر اساس آن، موقعیت سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی بر محور مختصات تحلیل راهبردی SWOT مشخص شد.

نتایج

ویژگی‌های فردی پاسخگویان

نتایج نشان داد که ۶۵/۸ درصد از افراد مورد بررسی مرد و ۳۴/۲ درصد زن بودند. ۳۶/۷ درصد با بیشترین فراوانی دارای سن بیشتر از ۵۰ سال داشتند و میانگین سنی افراد مورد بررسی برابر ۴۷/۹۳ بود. یافته‌ها نشان داد که ۵۴/۲ درصد از پاسخگویان دارای تحصیلات در حد لیسانس داشتند که تحصیلات ۸۴/۲ درصد از آنان غیرمرتبط با رشته‌های منابع طبیعی بود. متوسط سابقه عضویت افراد مورد بررسی در سازمان‌های مردم‌نهاد برابر ۱۳ سال به دست آمد.

جدول ۱- وزن نهایی و رتبه نقاط قوت سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی

Table 1. The Final weight and prioritizing the strengths of natural resource NGOs

رتبه Rank	وزن نهایی Last weight	ضریب Coefficient	وزن اولیه Primary weight	عامل Factor
1	0.241	4	0.060	تشکیل گروه‌های مؤثر در حوادث بحرانی به‌ویژه آتش‌سوزی در جنگل‌ها Forming effective groups in crisis situation, especially forest fires
2	0.221	4	0.055	بالا بودن مسئولیت‌پذیری در بین اعضای سازمان Promotion responsibility among members of the organization
3	0.209	4	0.052	بالا بردن حساسیت‌های اکولوژیکی و حفاظتی از جنگل‌ها Improving ecological and protective sensitivities about forests
4	0.206	4	0.051	داشتن نیت خالصانه و داوطلبانه اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد Sincere and voluntary intention of NGOs members
5	0.205	4	0.051	غیردولتی و مردمی بودن سازمان‌های مردم‌نهاد Non-governmental and people oriented of NGOs
6	0.200	4	0.050	قابل اعتماد بودن در بین جوامع مختلف Being reliable among different communities
7	0.192	4	0.048	جذب شخصیت‌های برجسته در سازمان برای ترویج فرهنگ منابع طبیعی Employing prominent people in the organization to promote culture of natural resources
8	0.184	4	0.046	ترویج فرهنگ منابع طبیعی با حضور گسترده در فضای مجازی Promoting culture of natural resources using cyberspace
9	0.165	4	0.041	عضویت اقشار مختلف جامعه در سازمان‌های مردم‌نهاد Membership of different individuals of society in NGOs
10	0.139	3	0.046	انتقال سریع و آسان مفاهیم اصولی استفاده از جنگل‌ها به مردم Quick and easy transfer of basic concepts of forest to people
11	0.138	4	0.035	آگاهی و اطلاع‌رسانی درست به ذینفعان روستایی و شهری Proper awareness-raising of rural and urban residents
12	0.135	3	0.045	تهیه و تدوین بروشور و نشریات مرتبط با منابع طبیعی و توزیع در بین مردم Preparing and distributing brochures and publications related to natural resources among people
12	0.135	3	0.045	جذب اعضای متخصص و آشنا به مسائل منابع طبیعی به‌ویژه جنگل Employing knowledgeable and expert people about natural resource issues, especially forestry
13	0.127	3	0.042	آموزش رشته‌های مهارتی توسط اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد در روستاهای جنگل‌نشین Training of skills by NGO members in forested villages
14	0.119	3	0.040	تبلیغات گسترده سازمان‌های مردم‌نهاد در خصوص اهمیت جنگل‌ها Extensive advertising about the importance of forests by NGOs

ادامهٔ جدول ۱.

Continued table 1.

رتبه Rank	وزن نهایی Last weight	ضریب Coefficient	وزن اولیه Primary weight	عامل Factor
15	0.110	3	0.037	انجام کارها بدون بودجه مصوب سازمان‌های مردم‌نهاد Performing affairs without any enacted budget for non-governmental organizations (NGOs)
16	0.098	2	0.049	عکس‌العمل سریع در مقابل فعالیت‌های غیرقانونی Rapid response to illegal activities
17	0.096	2	0.048	استقلال عمل در سازمان‌های مردم‌نهاد Independence of NGOs for action
17	0.087	2	0.044	برانگیختن احساسات عمومی در مدیریت بر عرصه‌های منابع طبیعی Encouraging public sentiment about natural resource management
18	0.061	1	0.061	پراکندگی مناسب سازمان‌های مردم‌نهاد در سطح استان Proper distribution of NGOs in the province
19	0.051	1	0.051	حضور مداوم اعضای سازمان در عرصه‌های جنگلی Continuous presence of members of NGOs in forested areas
	3.117			جمع Total

جدول ۲- وزن نهایی و رتبه نقاط ضعف سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی

Table 2. The Final weight and prioritization of weaknesses of natural resources NGOs

رتبه Rank	وزن نهایی Last weight	ضریب Coefficient	وزن اولیه Primary weight	عامل Factor
1	0.164	2	0.041	توانایی پایین اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد از نظر فنی برای حفظ، احیا و توسعه جنگل‌ها Technical ability of NGOs in preserving, restoring, and developing of forests
2	0.158	2	0.040	عدم وجود ساختار و نظام مالی قوی در سازمان‌های مردم‌نهاد و احتمال بروز اختلافات و تخلفات Lack of strong financial system and structure in NGOs and the possibility of disputes and violations
3	0.149	2	0.037	پایین بودن سطح آگاهی و دانش قوانین و مقررات منابع طبیعی در بین اعضای سازمان مردم‌نهاد Low level of awareness and knowledge of natural resources laws and regulations among NGOs members
4	0.148	2	0.037	عدم تخصص و داشتن دیدگاه‌های غیرکارشناسی در زمینه مدیریت جنگل‌ها Lack of expertise and non-expert views about forest management
5	0.145	4	0.036	عدم بهره‌گیری مناسب سازمان‌های مردم‌نهاد از فارغ التحصیلان منابع طبیعی Lack of proper utilization of NGOs of natural resource graduates

ادامه جدول ۲.

Continued table 2.

رتبه Rank	وزن نهایی Last weight	ضریب Coefficient	وزن اولیه Primary weight	عامل Factor
6	0.141	3	0.035	دور شدن سازمان‌های مردم‌نهاد از واقعیت و اغراق در برخی از مسائل مربوط به منابع طبیعی به‌ویژه جنگل‌ها Getting away of NGOs from the reality and exaggeration in some issues related to natural resources, especially forests
7	0.137	1	0.034	عدم هماهنگی سازمان‌های مردم‌نهاد با اداره منابع طبیعی در اجرای فعالیت‌های اداری Lack of coordination among non-governmental organizations and the management of natural resources in implementation of administrative activities
8	0.135	1	0.034	ناآشنایی اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد با فنون و اقدامات کارشناسی در حوزه منابع طبیعی و جنگلداری Unfamiliarity of NGOs members about techniques and expert measures in the field of natural resources and forestry
9	0.121	4	0.040	مداخله سازمان‌های مردم‌نهاد در برنامه‌ریزی‌های دولتی مرتبط با جنگل‌ها Intervention of NGOs in government planning related to forests
10	0.116	1	0.039	آگاه نبودن کامل اعضای سازمان‌ها به وظایف و مسئولیت‌های خود به‌ویژه در بحث منابع طبیعی Low awareness of members in their duties and responsibilities, especially in the field of issues of natural resources
11	0.109	3	0.036	عدم ارائه کامل و دقیق خدمات آموزش فرهنگی سازمان‌های مردم‌نهاد به مردم Lack of NGOs activities regarding complete and accurate presentation of cultural education services to people
12	0.102	2	0.034	عدم انتخاب مسیر قانونی برای پیگیری مطالبات مرتبط با عرصه‌های منابع طبیعی Failure to choose a legal path to pursue claims related to natural resource areas
13	0.099	3	0.033	عدم توسعه یافتگی علمی و فنی سازمان‌های مردم‌نهاد Lack of scientific and technical development of non-governmental organizations
14	0.098	3	0.033	مشخص نبودن اهداف دقیق سازمان‌های مردم‌نهاد زیست محیطی Unspecified goals for environmental NGOs
15	0.094	4	0.023	عدم گذراندن آموزش‌های تخصصی مرتبط با مفاهیم جنگل توسط اعضای سازمان-های مردم‌نهاد Lack of specialized training related to forest concepts for NGOs members
16	0.092	1	0.031	دخالت‌های غیرفنی اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد با توجه به تنوع افکار و سلاقی اعضای آن‌ها Non-technical interventions of NGOs members due to diversity of opinions among members
17	0.083	4	0.042	ایجاد تفرقه و انشقاق در اعضاء در مواردی که منافع مالی وجود داشته باشد. Dispute among members in cases of financial benefits

ادامه جدول ۲.

Continued table 2.

رتبه Rank	وزن نهایی Last weight	ضریب Coefficient	وزن اولیه Primary weight	عامل Factor
18	0.079	3	0.026	نبود نیروی تخصصی از کارشناسان منابع طبیعی در سازمان‌های مردم‌نهاد Lack of natural resource experts in NGOs
19	0.075	2	0.037	برخورد رسانه‌ای سازمان‌های مردم‌نهاد با موضوعات و ساختن تیترهای روزنامه‌ای Dealing NGOs with issues like other media issues and making mere newspaper headlines
20	0.074	4	0.037	عدم آگاهی و اطلاع‌رسانی درست سازمان‌های مردم‌نهاد به ذینفعان روستایی و شهری Lack of proper informing rural and urban people by NGOs
21	0.071	4	0.035	عدم حضور مداوم سازمان‌های مردم‌نهاد در برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌های منابع طبیعی Lack of continuous presence of NGOs in natural resource planning and policy making
22	0.070	2	0.035	عدم تشخیص نیازهای اصلی جنگل‌نشینان و حاشیه‌نشینان جنگل توسط سازمان‌های مردم‌نهاد No recognition of main needs of forest dwellers by NGOs
23	0.069	4	0.034	سوء استفاده برخی از اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد از عرصه‌های منابع طبیعی در مناطق دور دست Abuse of some NGOs members from natural resources in distant areas
24	0.066	3	0.022	عدم جذب افراد بومی روستایی جنگل‌نشین در سازمان‌های مردم‌نهاد No membership of indigenous rural forest dwellers in NGOs
25	0.058	3	0.029	ضعف برخورد سازمان‌های مردم‌نهاد با تخلفات در عرصه‌های تحت مدیریت با توجیه مردم‌داری و مردمی بودن تشکیلات Weakness of NGOs reactions in dealing with offending in areas under management with the justification of populism and popularity
26	0.039	3	0.039	عدم مدیریت متمرکز سازمان‌های مردم‌نهاد در منطقه شهرستانی Lack of centralized management of NGOs in the county area
27	0.035	3	0.035	فاصله گرفتن سازمان‌های مردم‌نهاد از اهداف اصلی تشکیلات منابع طبیعی به دلیل ورود به مباحث اقتصادی و مالی NGOs getting away from the main goals of natural resource organization due to dealing with economic and financial issues
28	0.031	4	0.031	ایجاد بی‌نظمی در مدیریت جنگل‌ها با توجه به اقدامات خودسرانه برخی از افراد منتسب به سازمان‌های مردم‌نهاد Disorder in forest management regarding the arbitrary actions of some of NGOs members
29	0.025	4	0.025	نبود تضمین در اجرای مصوبات سازمان‌های مردم‌نهاد Lack of guarantee in implementing the resolutions of NGOs
	2.782			جمع Total

اجرائی از توانایی به مشارکت گرفتن نیروی مردمی در مبارزه با آفات و امراض جنگلی توسط سازمان‌های مردم‌نهاد»، «حمایت و استفاده مسئولین از پتانسیل سازمان‌های مردم‌نهاد در تبلیغات مؤثر مناطق طبیعت-گردی (اکوتوریسم) استان از طریق رسانه‌های مختلف» و «نهاییه‌سازی سازمان‌های مردم‌نهاد توسط دستگاه‌های متولی در امر بهره‌وری و بهره‌برداری از جنگل‌ها» به-ترتیب با وزن نهایی ۰/۰۴۴، ۰/۰۴۲ و ۰/۰۴۱ در سه رتبه انتهایی جای گرفتند.

نتایج رتبه‌بندی فرصت‌های فراروی سازمان‌های مردم‌نهاد در جدول ۳ نشان می‌دهد که «برخورداری از وجهه اجتماعی مورد قبول در امر فرهنگ‌سازی حفاظت از جنگل‌ها»، «برگزاری کارگاه‌های آموزشی با مشارکت سازمان‌های ذیربط در بین جوامع محلی جنگل‌نشین برای مشارکت در حفاظت از جنگل‌ها» و «ایجاد زمینه مناسب برای به عضویت گرفتن کارشناسان منابع طبیعی بازنشسته در ترکیب سازمان‌های مردم‌نهاد» به ترتیب با وزن نهایی ۰/۲۰۲، ۰/۱۹۵ و ۰/۱۹۲ در اولویت‌های اول تا سوم قرار گرفتند. در مقابل، «استفاده دستگاه‌های

جدول ۳- وزن نهایی و رتبه فرصت‌های سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی

Table ۳. The Final weight and prioritization of opportunity points of natural resources NGOs

رتبه Rank	وزن نهایی Last weight	ضریب Coefficient	وزن اولیه Primary weight	عامل Factor
1	0.202	4	0.050	برخورداری از وجهه اجتماعی مورد قبول در امر فرهنگ‌سازی حفاظت از جنگل‌ها Having an accepted social picture in the field of forest protection
2	0.195	4	0.049	برگزاری کارگاه‌های آموزشی با مشارکت سازمان‌های ذیربط در بین جوامع محلی جنگل‌نشین برای مشارکت در حفاظت از جنگل‌ها Holding workshops with the participation of relevant organizations in local communities of forest dwellers for taking part in forest protection
3	0.192	4	0.048	ایجاد زمینه مناسب برای به عضویت گرفتن کارشناسان منابع طبیعی بازنشسته در ترکیب سازمان‌های مردم‌نهاد Creating the suitable environment for retired experts of natural resources to join NGOs
4	0.187	4	0.047	نهاییه کردن سازمان‌های مردم‌نهاد در فعالیت‌های منابع طبیعی توسط سازمان‌های متولی Engaging NGOs in the natural resources' affairs by responsible organizations
5	0.183	4	0.046	استفاده دستگاه‌های متولی از سازمان‌های مردم‌نهاد برای بالا بردن سطح توانمندی جوامع جنگل‌نشین با آموزش صنایع مهارتی و با هدف کاهش وابستگی معیشتی آن‌ها به جنگل Using NGOs by responsible organizations to increase the capability of forest communities by training technical skills in order to reduce their livelihood dependence on forests
6	0.178	4	0.045	حمایت دولت در تجهیز سازمان‌های مردم‌نهاد برای حمایت و حفاظت از جنگل‌ها Governmental supports to equip NGOs to enhance protect forests

ادامه جدول ۳.

Continued table 3.

رتبه Rank	وزن نهایی Last weight	ضریب Coefficient	وزن اولیه Primary weight	عامل Factor
7	0.167	4	0.042	استفاده دستگاه‌های اجرایی از توانایی حمایت و به مشارکت گرفتن مردم در جلوگیری از حریق جنگل‌ها توسط سازمان‌های مردم‌نهاد Using ability of people to participate in the prevention of forest fires by executive organizations
8	0.164	4	0.041	تمدید پروانه فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد در زمینه‌های کاری با توجه به عملکرد مناسب Extending licenses expiration time for NGOs in the scope of activity based on their performance
9	0.142	3	0.047	همکاری تشکل‌ها با سازمان‌های ذیربط برای آموزش افراد و جوامع محلی از وجود منابع مختلف انرژی فسیلی و دیگر انرژی‌ها مانند خورشید و باد Cooperation of NGOs with relevant organizations to train individuals and local communities about the existence of various sources of fossil energy and other energies such as the sun and wind
10	0.140	3	0.047	ایجاد شرایط مناسب انجام بازدیدهای مشترک سازمان‌های مردم‌نهاد توسط سازمان-های ذیربط Providing suitable conditions for joint visits of NGOs by the relevant organizations
11	0.127	3	0.042	ارائه برنامه‌های کوتاه و بلند مدت بر اساس پتانسیل‌های موجود در سازمان‌های مردم‌نهاد توسط سازمان‌های ذیربط Providing short-term and long-term plans based on the potentials of NGOs by relevant organizations
12	0.113	3	0.038	استفاده دستگاه‌های متولی از سازمان‌های مردم‌نهاد برای ترویج فرصت‌های شغلی جایگزین به جوامع جنگل‌نشین برای جلوگیری از مراجعات به جنگل Use of NGOs by responsible organizations to promote alternative job opportunities for forest communities to prevent frequent entrance to the forest
13	0.093	2	0.046	درخواست تهیه و تدوین گزارشات سه ماهه عملکرد سازمان‌های مردم‌نهاد توسط دستگاه‌های متولی Request for preparation of quarterly reports on the performance of NGOs by the responsible agencies
13	0.112	3	0.037	آموزش تخصصی اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد توسط ادارات ذیربط Specialized training of NGOs members by the relevant departments
14	0.095	2	0.045	ارتباطات شبکه‌ای وسیع سازمان‌های مردم‌نهاد در جامعه Extensive communication network of NGOs in the community
15	0.083	2	0.041	تهیه و تنظیم چارت تشکیلاتی جدید متناسب با سیاست‌های منابع طبیعی توسط سازمان‌های ذیربط Preparation and adjustment of new organizational chart in accordance with natural resource policies by relevant organizations

ادامه جدول ۳.

Continued table 3.

رتبه Rank	وزن نهایی Last weight	ضریب Coefficient	وزن اولیه Primary weight	عامل Factor
16	0.071	2	0.035	وجود شرایط مناسب برای عضویت کنندگان سازمان‌های مردم‌نهاد در تصمیمات منابع طبیعی Existence of suitable conditions for NGOs representatives to participate in natural resource decisions
17	0.059	2	0.029	به‌کارگیری سازمان‌های مردم‌نهاد توسط دستگاه‌های متولی در مدیریت مناطق صعب‌العبور جنگلی Using of NGOs by responsible agencies in hard forest areas
18	0.052	1	0.052	تشکیل گردهمایی مشخص با برنامه‌ریزی و شرح وظایف سازمان‌های مردم‌نهاد توسط سازمان‌های ذیربط Organizing specific meetings that consistent with NGOs plans and duties by the relevant organizations
19	0.044	1	0.044	به‌کارگیری سازمان‌های مردم‌نهاد توسط دستگاه‌های متولی در شناسایی استعدادها و پتانسیل‌های اکوتوریسمی عرصه‌های جنگلی Using of NGOs by the responsible agencies in identifying ecotourism potentials of forest areas
19	0.044	1	0.044	استفاده دستگاه‌های اجرایی از توانایی به مشارکت گرفتن نیروی مردمی در مبارزه با آفات و امراض جنگلی توسط سازمان‌های مردم‌نهاد Using of NGOs abilities by executive agencies to participate people in firefighting and controlling forest pest and diseases
20	0.042	1	0.043	حمایت و استفاده مسئولین از پتانسیل سازمان‌های مردم‌نهاد در تبلیغات مؤثر مناطق طبیعت‌گردی (اکوتوریسم) استان از طریق رسانه‌های مختلف Supporting and using of NGOs potentials in effective ecotourism advertisements of the province through various media
21	0.041	1	0.041	نهادینه‌سازی سازمان‌های مردم‌نهاد توسط دستگاه‌های متولی در امر بهره‌وری و بهره‌برداری از جنگل‌ها Institutionalization of NGOs by the responsible agencies in exploitation of forests
	2.720			جمع Total

و مؤسسات دولتی و آزاد مرتبط با منابع طبیعی توسط «عدم تنظیم آیین‌نامه‌ای کامل و دقیق از سوی سازمان‌های استانی و کشوری برای سازمان‌های مردم‌نهاد» با وزن نهایی ۰/۱۸۷ در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفتند.

بر اساس رتبه‌بندی تهدیدهای فراروی سازمان‌های مردم‌نهاد (جدول ۴) «استفاده برخی دستگاه از سازمان‌های مردم‌نهاد در انجام فعالیت‌های اقتصادی» با وزن نهایی ۰/۱۹۱ از دید افراد مورد بررسی در رتبه اول قرار گرفته است. همچنین، «به‌چالش کشاندن سازمان‌ها

جدول ۴- وزن نهایی و رتبه تهدیدهای سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی

Table 4. The Final weight and prioritization of threat points of natural resources NGOs

رتبه Rank	وزن نهایی Last weight	ضریب Coefficient	وزن اولیه Primary weight	عامل Factor
1	0.191	۴	0.048	استفاده برخی دستگاه از سازمان‌های مردم‌نهاد در انجام فعالیت‌های اقتصادی Using of NGOs by some organization in economic activities
2	0.188	۴	0.047	به چالش کشاندن سازمان‌های مردم‌نهاد توسط دیگر تشکل‌ها Challenging NGOs by other organizations
۳	۰.۱۸۷	4	0.047	عدم تنظیم آیین‌نامه‌ای کامل و دقیق از سوی سازمان‌های استانی و کشوری برای سازمان‌های مردم‌نهاد Failure to formulate a complete and accurate regulations by provincial and national organizations for NGOs
4	0.186	4	0.046	عدم تعریف دقیق جایگاه سازمان‌های مردم‌نهاد در چارت اداری منابع طبیعی Lack of precise definition of the position of NGOs in the administrative chart of natural resources
4	0.186	4	0.046	عدم ساماندهی و طبقه‌بندی سازمان‌های مردم‌نهاد توسط دستگاه‌های متولی استانی و کشوری بر اساس موضوعات تخصصی Lack of organizing and classifying the NGOs by provincial and national responsible bodies based on specialized matters
5	0.176	4	0.044	کمبود حمایت دولت از سازمان‌های مردم‌نهاد Lack of governmental support for NGOs
6	0.174	4	0.043	عدم نظارت دقیق دستگاه‌های متولی بر وظایف محوله سازمان‌های مردم‌نهاد Lack of exact supervision of the responsible agencies on duties of NGOs
7	0.172	4	0.043	استفاده گروه‌ها و تشکیلات خاص از سازمان‌های مردم‌نهاد برای کسب منافع مالی و اقتصادی از جنگل‌ها Use of specific groups and organizations of NGOs to obtain financial and economic benefits from the forests
8	0.154	3	0.051	وارد کردن سازمان‌های مردم‌نهاد توسط برخی از دستگاه‌ها در مسائل سیاسی و دخالت در مدیریت جنگل‌ها بر اساس ضوابط سیاسی Involving NGOs by some agencies in political issues and interference of them in forest management based on political criteria
9	0.153	3	0.051	عدم تغییرپذیری شیوه سنت‌گرای مداخله در مدیریت منابع طبیعی Lack of changeability of traditional methods of intervention in natural resource management
10	0.138	3	0.046	عدم جایگاه واقعی سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت جنگل‌ها Lack of real position of NGOs in forest management
11	0.124	3	0.041	مشخص نبودن صلاحیت‌های عمومی سازمان‌های مردم‌نهاد توسط ارگان یا مرکز مشخص Non-specified general qualifications of NGOs by any specific organizations and agencies
12	0.119	3	0.040	عدم شفافیت متولی سازمان‌های مردم‌نهاد در دولت Vague in responsible agencies for NGOs in the government

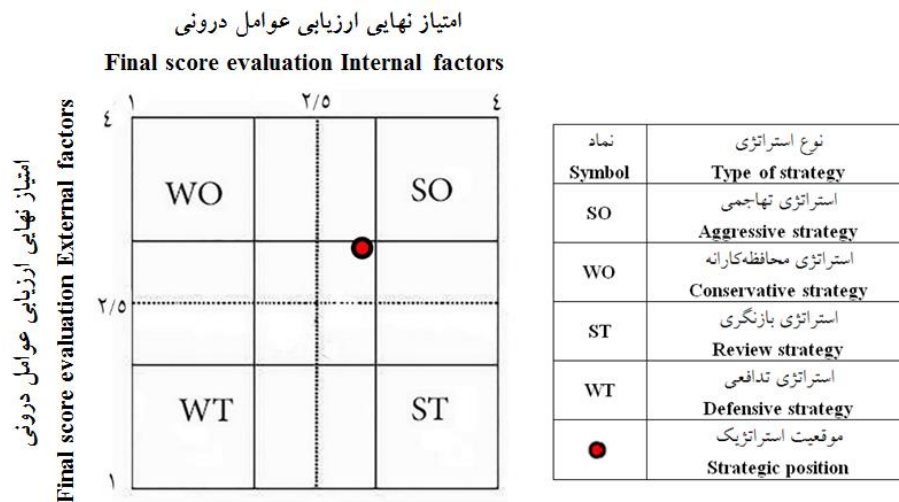
ادامه جدول ۴.

Continued table 4.

رتبه Rank	وزن نهایی Last weight	ضریب Coefficient	وزن اولیه Primary weight	عامل Factor
13	0.108	2	0.054	عدم ارتباط نزدیک مدارس و جامعه دانش‌آموزی با سازمان‌های مردم‌نهاد در راستای ترویج فرهنگ منابع طبیعی Lack of close connection between NGOs, schools and the student community in order to promote the culture of natural resources
14	0.105	2	0.052	عدم داشتن اطلاعات کافی مسئولین دولتی و اجرایی از سازمان‌های مردم‌نهاد زیست محیطی Insufficient information of government and executive officials regarding environmental NGOs
15	0.102	2	0.051	عدم به‌کارگیری صحیح دستگاه‌های اجرایی از توانایی سازمان‌های مردم‌نهاد در امور جنگل‌کاری Incorrect use of the ability of NGOs by executive organization in forest planting
16	0.094	2	0.047	پایین بودن همکاری و مشارکت ادارات منابع طبیعی در شهرستان‌ها با سازمان‌های مردم‌نهاد Weak cooperation and participation of natural resources departments with NGOs in the county
16	0.094	2	0.047	نبود حمایت‌های اداری، قضائی و اجرایی کافی برای بیان مسائل و مشکلات فنی اجرایی پروژه‌های منابع طبیعی Lack of sufficient administrative, judicial and executive support to express technical issues and problems in the implementation of natural resource projects
17	0.093	2	0.046	کم توجهی دولت به نقش سازمان‌های مردم‌نهاد Lack of governmental attention to the role of NGOs
18	0.086	2	0.043	عدم مشورت‌پذیری ادارات ذیربط مانند منابع طبیعی با سازمان‌های مردم‌نهاد Lack of consultation of relevant departments including natural resources department with NGOs
19	0.058	1	0.058	عدم به‌کارگیری صحیح دستگاه‌های اجرایی از توانایی سازمان‌های مردم‌نهاد در اطفاء آتش‌سوزی‌های احتمالی در جنگل Lack of proper use of the potential of NGOs by the executive department to extinguish possible forest fires
	2.887			جمع Total

(شکل ۱). این موقعیت نشان می‌دهد که می‌بایستی استراتژی‌هایی برای ادامه فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد دنبال شود که بر استفاده از نقاط قوت و فرصت‌های موجود تأکید داشته است.

با توجه به برآیند وزن نهایی عوامل درونی (نقاط قوت و ضعف) (۲/۹۲۵) و عوامل بیرونی (فرصت‌ها و تهدیدها) (۲/۸۰۲)، وضعیت سازمان‌های مردم‌نهاد استان گلستان در موقعیت تهاجمی (SO) قرار می‌گیرد

شکل ۱- موقعیت استراتژیک سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت پایدار جنگل‌ها

Figure 1. Strategic position of NGOs in sustainable forest management

بوم‌شناختی و حفاظتی از جنگل‌ها سومین عامل قوت سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت جنگل‌هاست، چرا که اصلی‌ترین انگیزه برای ادامه فعالیت اعضای سازمان و گروه‌های سازمان‌های مردم‌نهاد حفاظت از منابع طبیعی به دلیل وابستگی فعالیت‌های معیشتی بیشتر اعضاء به آن است (Falsoleyman and Hajipoor, 2011). از این‌رو سازمان‌های مردم‌نهاد نقش مهمی در حمایت و حفاظت از عرصه‌های زیست محیطی دارند (Anheier, 2007; Hashim et al., 2010). ضمن این‌که، سازمان‌های مردم‌نهاد زیست محیطی می‌توانند در بالا بردن سطح مسئولیت‌پذیری مردم در حفاظت از عرصه‌های زیست محیطی نقش به‌سزایی داشته باشند (He et al., 2017). نتایج تحقیقات در کشورهای مالزی و آفریقای جنوبی نیز به تأثیرگذاری سازمان‌های مردم‌نهاد در بالا بردن سطح مسئولیت‌پذیری مردم اشاره کرده‌اند (Heinrich, 2001, Abdulaziz, 2015).

نتایج این پژوهش نشان داد که مهم‌ترین ضعف‌های سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی استان گلستان مربوط به سرمایه انسانی، دانش و مهارت فنی نسبت به مسائل منابع طبیعی است به‌طوری‌که «توانایی

بحث

به‌طورکلی ۸۴ نقطه قوت، ضعف، فرصت و تهدید مربوط به سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی مورد بررسی قرار گرفت. از بین آن‌ها، ۵۰ مورد جزو عوامل درونی (قوت، ضعف) و ۳۴ مورد جزو عوامل بیرونی (فرصت و تهدید) بودند. با توجه به یافته‌ها، «تشکیل گروه‌های مؤثر در حوادث بحرانی به‌ویژه آتش‌سوزی در جنگل‌ها»، به‌عنوان مهم‌ترین نقطه قوت سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت پایدار عرصه‌های جنگلی بود که با نتایج پژوهش Gupta (2012) همسو است. همچنین، از نظر پاسخگویان «غیردولتی و مردمی بودن فعالیت‌های سازمان‌های مردم‌نهاد» نقطه قوت مهم دیگر این قبیل سازمان‌ها است. در این راستا می‌توان به Dombrowski (2010) اشاره کرد که معتقد است داوطلبانه بودن سازمان‌های مردم‌نهاد در انعکاس فرآیند تصمیم‌گیری و اجرای فعالیت‌های زیست‌محیطی مؤثر است. همچنین، از نظر Samuel and (2003) Thanikachala اقدام داوطلبانه مستقل از دولت مانند مهم‌ترین و مؤثرترین مزایای سازمان‌های مردم‌نهاد به شمار می‌رود. از طرف دیگر، بالا بودن حساسیت‌های

فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی خود را نشان دهد. این درحالی است که فعالیت سازمان‌های غیردولتی در سازمان‌دهی مردم به تقویت سرمایه اجتماعی نیز کمک می‌کند (Madan and Luis, 2003). نتایج نشان داد که مهم‌ترین تهدیدها برای سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی شامل نبود ساختاری قانونی، سازمان‌دهی شده و نظام‌مند (آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اختیارات و وظایف قانونی) و نبود نظارت دستگاه‌های متولی منابع طبیعی بر فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد است. همچنین مشکلات مالی یکی از مهم‌ترین تهدیدهای دیگری است که سازمان‌های مردم‌نهاد با آن مواجه هستند. در این رابطه با این یافته‌ها می‌توان بیان کرد که تقویت چارچوب مناسب برای تأسیس سمن‌ها و استفاده از تجارب دیگر نظام‌های حقوقی در این رابطه می‌تواند کمک شایانی به فعالیت این نهادها و استفاده از ظرفیت آن‌ها کند. این در حالی است که تسهیل روند تأسیس و تأمین استقلال سمن‌ها معیاری برای ارزیابی عملکرد دولت‌ها نسبت به یکی از مصادیق مهم جامعه مدنی دانسته می‌شود. برای مثال، نظام حقوقی فرانسه با تدوین قواعد و مقررات جامع برای تأسیس انجمن‌ها سعی کرده است ضمن نظارت بر آن‌ها از اعمال محدودیت‌های قبلی بکاهد. به نظر می‌رسد نظارت‌های پیش‌بینی شده در نظام حقوقی ایران برای دریافت پروانه فعالیت سمن‌ها، می‌تواند سبب ایجاد مشکلاتی در مرحله آغاز تأسیس سمن‌ها شود.

نتایج نشان داد که در شرایط فعلی، بهترین استراتژی (راهبرد) برای سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی استان گلستان، راهبرد تهاجمی (SO) است. از این‌رو، تلاش‌ها می‌بایستی بر استفاده از نقاط قوت سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت عرصه‌های جنگلی و بهره‌گیری از فرصت‌های موجود باشد. در این راستا،

فنی پایین اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد برای حفظ، احیا و توسعه جنگل‌ها» و «پایین بودن سطح آگاهی و دانش قوانین و مقررات منابع طبیعی در بین اعضای سازمان مردم‌نهاد» به‌عنوان مهم‌ترین ضعف‌های سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی و زیست‌محیطی در مدیریت پایدار عرصه‌های جنگلی به‌دست آمد. در این راستا Khorshidvand (2009)، معتقد است نبود مهارت‌های تخصصی و فنی در اعضاء یکی از محدودیت‌هایی است که سازمان‌های مردم‌نهاد (محیط زیستی) با آن مواجه هستند. Damari et al. (2014) نیز آگاهی کم مردم از فواید مشارکت در سمن‌ها را به‌عنوان یکی از تهدیدهای اصلی مطرح کرده است. Raisingh and Abdulrahma (2012) نیز معتقدند سازمان‌های مردم‌نهاد در بالا بردن دانش و آگاهی زیست‌محیطی مردم نقش زیادی دارند. نتایج نشان داد که «عدم وجود ساختار و نظام مالی قوی در سازمان‌های مردم‌نهاد و احتمال بروز اختلافات و تخلفات» دومین ضعف سازمان‌های مردم‌نهاد منابع طبیعی در مدیریت پایدار جنگل‌ها است. در این راستا، Yasouri (2011) بیان می‌کند که عدم تأمین نیازهای مالی و اعتباری مانند مهم‌ترین موانع تشکیل و توسعه سازمان‌های مردم‌نهاد است. همچنین Damari et al. (2014) معتقدند منابع مالی محدود در سازمان‌های مردم‌نهاد، یکی از موانع اصلی برای این قبیل سازمان‌ها است.

نتایج نشان داد که «به مشارکت گرفتن سازمان‌های مردم‌نهاد در حفاظت از جنگل‌ها» یکی از مهم‌ترین فرصت‌های پیش‌رو محسوب می‌شود. در این رابطه Dombrowski (2010) بیان کرد که یکی از ابعاد پررنگ و حائز اهمیت سازمان‌های مردم‌نهاد، مربوط به مشارکت آن‌ها است. وی معتقد است رکن اساسی سازمان‌های مردم‌نهاد بر مشارکت ذینفعان و افراد از جوامع مختلف بنا شده است. این مشارکت می‌تواند در

به عضویت در سازمان‌های مردم‌نهاد و فعالیت بیشتر سازمان‌های مردم‌نهاد در ارائه خدمات آموزشی مرتبط با حفاظت از جنگل‌ها از راهبردهای پیشنهادی برای ادامه فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد هستند.

استفاده از سازمان‌های مردم‌نهاد برای تشکیل گروه‌های محلی متشکل از افراد علاقمند برای حفاظت از جنگل‌ها، مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در مبارزه با آتش در جنگل‌ها، تشویق کارکنان بازنشسته ادارات منابع طبیعی

References

- Anheier, H. K., Reflections on the concept and measurement of global civil society. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* **2007**, *18* (1), 1-15.
- Aziz, N. M. A., Does social "closeness" is essential in the medical relief NGO? *Procedia-Social and Behavioral Sciences* **2015**, *172*, 487-494.
- Banks, N.; Hulme, D.; Edwards, M., NGOs, states, and donors revisited: Still too close for comfort? *World Development* **2015**, *66*, 707-718.
- Damari, B.; Heydarnia, M. A.; Rahbari Bonab, M., Role and function of NGOs in maintaining and improving society health, *Monitoring Journal* **2014**, *13* (5), 541-550.
- Diaz-Balteiro, L.; Romero, C., Making forestry decisions with multiple criteria: A review and an assessment. *Forest ecology and management* **2008**, *255* (8-9), 3222-3241.
- Dombrowski, K., Filling the gap? An analysis of non-governmental organizations responses to participation and representation deficits in global climate governance. *International environmental agreements: politics, law and economics* **2010**, *10* (4), 397-416.
- Falsoleyman, M.; Hajipoor, M., Analyses the sustainability of NGOs in rural regions, lessons from carbon sequestration in Khorasan Joonobi, *Research on Applied Geographical Sciences* **2011**, *20* (23), 107-127. (In Persian)
- Gupta, N., role of NGOs in Environmental Protection: A case study of Ludhiana city in Punjab. *JOAAG* **2012**, *7* (2), 9-18.
- Hashim, R.; Amran, M. A.; Yusoff, M. M.; Siarap, K.; Mohamed, R.; Hussein, A.; Jeng, W. C., The Environmental non-governmental organizations (ENGOS) in Malaysia Northern Region: Their roles in protecting water resources. *International NGO journal* **2010**, *5* (7), 167-170.
- He, P.-P.; Zhuang, Y.-J.; Lin, Y.; Zheng, C.-H., Environmental law clinics in collaboration with environmental NGOs in China. *Sustainability* **2017**, *9* (3), 337.
- Heinrich, V. F., The role of NGOs in strengthening the foundations of South African democracy. *Voluntas: international journal of voluntary and nonprofit organizations* **2001**, *12* (1), 1-15.
- Hendriks, C., Institutions of deliberative democratic processes and interest groups: roles, tensions and incentives. *Australian Journal of Public Administration* **2002**, *61* (1), 64-75.
- Hines, J. M.; Hungerford, H. R.; Tomera, A. N., Analysis and synthesis of research on responsible environmental behavior: A meta-analysis. *The Journal of environmental education* **1987**, *18* (2), 1-8.
- Jalali, M.; Hejazi, Y.; Rezvanfar, A.; Poor Taheri, M., Analysis of challenges ahead of environmental NGOs of Kordestan Province, *Journal of Village and Development* **2015**, *18* (3), 85-107. (In Persian)
- Jia-nan, C., Contributions of environmental NGO to environmental education in China. *IERI Procedia* **2012**, *2*, 901-906.
- Kameli, M. J.; Rezayi, A., Affecting factors on Information dominance on non-governmental organization of Hamedan in 2008, *Security Management studies* **2011**, *6* (1), 63-76. (In Persian)
- Kangas, A.; Saarinen, N.; Saarikoski, H.; Leskinen, L. A.; Hujala, T.; Tikkanen, J., Stakeholder perspectives about proper participation for Regional Forest Programmes in Finland. *Forest Policy and Economics* **2010**, *12* (3), 213-222.
- Khorshidvand, R., Assessment the role of NGO's participation in maintaining order and security, *Police Human Development Journal* **2009**, *25*, 35-44. (In Persian)
- Madan, V.; Sanz, M. A.; Carrasco, L., Requirement of the vesicular system for membrane permeabilization by Sindbis virus. *Virology* **2005**, *332* (1), 307-315.
- Moghimi, S.; Alambeigi, A., Government Facilitator Roles and Ecopreneurship in

- Environmental NGOs. **2012**. 6(3): 635-644. (In Persian)
- Morrison, T. H.; Lane, M. B., The rise and rise of environmental NGOs: unforeseen risks to democratic environmental governance in Australia. **2004**.
- Noei, Gh.; Saje, L., The role of non-governmental organization (NGOs) in sustainable development, The first international conference on Tourism Management and Sustainable Development, Islamic Azad University, Marvdasht. 2011. (In Persian)
- Omidi, A.; Hasanzad Navroodi, I.; Ghajar, E.; Yousefpour, R., Determining appropriate strategies for management of Hyrcanian forests, using the quantitative strategic planning matrix (Case study: Siahkal Forests). *Journal of Forest Research and Development* **2020**, 6 (2), 329-345.
- Park, M. S.; Lee, H., Legal opportunities for public participation in forest management in the Republic of Korea. *Sustainability* **2016**, 8 (4), 369.
- Policastro, M. L., *Introduction to Strategic Planning*. London: Routledge. 2001, 20P.
- Primmer, E.; Kyllönen, S., Goals for public participation implied by sustainable development, and the preparatory process of the Finnish National Forest Programme. *Forest policy and Economics* **2006**, 8 (8), 838-853.
- Rahimi, F.; Esmaeili, M.; Nouri, A.; Mahdavi, A., The investigation social capital with emphasize to non-governmental organization role's in prevention of drug dependency, *Quarterly Social Psychology Research* **2011**, 1 (4), 45-62. (In Persian)
- Raj, K., The role of NGOs in promoting empowerment for sustainable community development. *J Hum Ecol* **2010**, 30 (2), 85-92.
- Samuel, R.; Thanikachalam, V., Non-governmental organization (NGOs) spearheading public participation in environmental issues. **2003**.
- Sianipar, C. P. M.; Widaretna, K., NGO as Triple-Helix axis: Some lessons from Nias community empowerment on cocoa production. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* **2012**, 52, 197-206.
- Singh, H. R.; Rahman, S. A., An approach for environmental education by non-governmental organizations (NGOs) in biodiversity conservation. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* **2012**, 42, 144-152.
- Ulvila, M.; Hossain, F., Development NGOs and political participation of the poor in Bangladesh and Nepal. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* **2002**, 13 (2), 149-163.
- Yasouri, M., The Role of Non-Governmental Organizations (NGOs) in Empowering Rural Women and Youth (Example: Ardoghsh Village). *Geographical Perspective (Human Studies)* **2011**, 6 (7), 60-44.
- Young, D. R., Alternative models of government-nonprofit sector relations: Theoretical and international perspectives. *Nonprofit and voluntary sector quarterly* **2000**, 29 (1), 149-172.

Identification and analysis of strengths, weaknesses, opportunities and threats facing NGOs in sustainable management of forest areas in Golestan province

G.R. Etemadinasab¹, M.H. Moayeri^{*2}, A. Abedi Sarvestani³ and M.R. Shahraki⁴

1- M.Sc. student of Forestry, Faculty of Forestry Sciences, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Gorgan, I. R. Iran. (gh.etemadi2017@yahoo.com)

2- Associate Professor, Department of Forestry, Faculty of Forestry Sciences, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Gorgan, I. R. Iran. (moayeri38@yahoo.com)

3- Associate Professor, Agricultural Extension and Education, Faculty of Agricultural Management, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Gorgan, I. R. Iran. (abediac@yahoo.com)

4- Development, Faculty of Agricultural Management, Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Gorgan, I. R. Iran. (m.rshahraki@yahoo.com)

Received: 01.07.2020 Accepted: 10.11.2020

Abstract

Despite the efforts made in the formation of non-governmental organizations and their role in the protection and sustainability of natural resources, non-governmental organizations have not yet been able to gain a proper position. The aim of this study was to identify the strengths, weaknesses, opportunities and threats facing NGOs in environmental and sustainable forest management. The study population included experts and members of 12 natural resources and environment non-governmental organizations in Golestan province, 120 of whom were selected as the sample. The data collection tool was a researcher-made questionnaire in which the questions were designed based on the opinions of experts and members of non-governmental organizations obtained during 60 interviews. SWOT method was used to analyze the data. The results showed that the weight of strengths is more than the weight of weaknesses and the weight of threats is more than the weight of opportunities faced by NGOs. Based on the results of analyzing internal and external factors, the best strategy for NGOs is an offensive strategy that emphasizes the use of existing strengths and opportunities to expand the activities of NGOs.

Keywords: Sustainable Management, Forest, Conservation, NGO.

* Corresponding author

Tel: +989111719613